

DOLEGŁOŚĆ (121) *sb f*

doległość (120), **doległość** (1) *PowodPr 7.*

Oba o oraz e jasne.

sg *N* doległość (3). ◇ *G* doległości (4). ◇ *A* doległość (5). ◇ *I* doległością (1). ◇ *L* doległości (14).
◇ *pl N* doległości (7). ◇ *G* doległości (19). ◇ *G sg a. G pl* doległości (4). ◇ *D* doległością (6); -am (4), -am (1) *NiemObr*, -(a)m (1). ◇ *A* doległości (33). ◇ *I* doległościami (1). ◇ *L* doległościami (24); -ach (19) -ach (4) *RejZwierz, RejZwierz* (3), -(a)ch (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI – XVII w.

1. *Ból, cierpienie, zmartwienie, przykrość; trudność, kłopot; krzywda; wada; aegritudo, aerumna, afflictio, afflictio, angor, anxietas animi, calamitas, cordolium, crutiatus (animi), dolor, pressura, supplicium, tribulatio, vexatio Cn, passio Vulg (105) : MrowPieśń A4v; LubPs N3; BibRadz 318d, Ier 11/20; ku všmierzeniu wšelakich doległości melodia niepomału służy KwiatKsięż I3; I4; GórnDworz Y5; RejPos 100v, 133v, 317v; Piśał też [Rej] zalię dla kmiotkow/ Woytá s Pánem á s Plebanem/ iáko fie też o fwych doległościami rozmawiaią. RejZwierz Aaav; HistHel C3v; A pewnie bym tym lámym wzgárdę przeciw niemu [Bogu] pokazał/ gdybym nigdy przed nim doległości fwych áni opowiedał/ áni iego ná ráunek wzywał. CzechRozm 203v, 175v, 197, 204v, 246, 251 [2 r.], *4v; SkarJedn 313; KochPs 15, 20, 43, 52, 66 (10); NiemObr 30, 113; Cnotá ozdoba możności/ Y ochłodá w doległości. KochMRot A2; BielSjem 3, 12; ArtKanc 12v; GrabowSet G2v, G4v, H2, I4, K (8); Spytek Iordan/ [...] mówiąc w rádzie o doległościami/ które wyfokié vrzędy zá łobá nioła/ téz to powiedział KochAp 6; RybGęśli C4; WujNT Col 1/24; SkarKaz 550a; wielka doległość ferce me dziś duši. CzahrTr B4, C2v; SzarRyt A4v.*

doległość czego (1): bo lud hárdy/ Obrocił doległość/ ná nas wšelkiey wzgárdy. GrabowSet S2v.

doległość od kogo od czego (2): gdyż nas więczłze doległości od złotego iábłká Korony Węgierkiey dolegáią BielKron [332³]v, 235v.

Zwrot: »cierpieć doległości« [szyk zmienny] (4): bez winności Cierpię tákié doległości. KochPs 206; SkarŻyw 167; CzechEp 214; A w wierze wšyżcy bądźcie iednákiego rozumienia/ społém cierpiąc doległości [compatientes] WujNT 1.Petr 3/8.

Wyrażenie: »ludzkie doległości« (2): KochPieś 29; ábo nád fwemi włánnemi/ ábo nád ludzkimi doległościami záváždy wzdychác muším. SkarKaz 381a.

Szeregi: »doległości, nędze i choroby« (1): Doległościami/ nędzam/ y dziwnym chorobam/ [człowiek] Záváždy podledz muši WisznTr 32.

»(praca), frasunek, (a) doległość« [szyk 2 : 1] (3): tákžec też łześć tyśięcy lat/ prace/ doległości/ fráfunki wšyżkie ludzkie zámekáią w łobie LeovPrzep G4v; áby człowiek na ten czás pomniał ná owe fráfunki/ á doległości teskliwe/ kthoremi opływa náłz żywoth. GórnDworz O2v; NiemObr 30.

»uciski i kłopoty i doległości« (1): [w małżeńskim stanie] W wciłkách, y też w kłopotach/ Y we wšelkich doległościami: Nie zániechawiając tego/ Poćiefzác iedno drugiego. ArtKanc V3.

»krzywda i doległość« [szyk 3 : 2] (5): DiarDop 106; GliczKsięż N5; RejPos 317v; iż Bog zwierzchność poštánowił/ żeby to iuz dla tego wierni w krzywdách fwych y doległościami do oney fie zwierzchności wćiekác mieli CzechRozm 246v; SarnStat 1198.

»krzyż i doległość« (1): Ale iżz Bog nawiedza łwe/ y doświadcza ich [...]/ nigdy z krzyżá ten święty y doległości nie wyprzągł *SkarŻyw* 347.

»potrzeba a (i) doległość« [szyk 5 : 1] (6): gdyż Ociec wálz niebiełki wie wśytki potrzeby y wśytki ine doległości wálze. *RejPos* 213v, 213v, 221v, 343; *WujJudConf* 55; ábyłmy łe także w doległościách nálznych y potrzebách łpráwowáli/ iáko łe on [św. Piotr] teź pierwey łpráwował *CzechRozm* 233.

»przygoda a doległość« (1): á kto krotko [żywie] tedy iuż tak wiele przygod á doległości ná łię miał/ yż mu łe ten czas niekrotki ale barzo długi zdał. *KwiatKsiąż* M4v.

»doległość i przypadek« [szyk 1 : 1] (2): Bo ná nie [dwie osoby Trójcy św.]/ Bogu nieprzyłtoyne accidens [...]to ielt/ przypadek y doległość/ przypada/ że teź/ iáko mowi X. K. prawdziwie iedzą y piją *CzechEp* 214, 214.

»smętki (a. smutki) i doległości« (4): nie ráczyłz mię teź opułczáć [Boże] [...]/ we wśytkich łmętkach y doległościách moich. *SiebRozm* E; [Boże] day ciérpliwość do znołzenia łmutków y doległości nálznych *SiebRozm* E4, C2v, K.

»szkody i doległości« (1): [jeśliby ludzie świętość małżeństwa zaniedbali] przyłzłyby ná Kościół wielkie łzkody y doległości. *KuczbKat* 250.

»trudności i doległości« (1): [Chrystus rozmawiał] teź y z Páwłem: częłto go w iego trudnośłciách y doległłciách cielząc *CzechRozm* 202.

»(przypadek), doległość, (i) utrapienie« (3): *CzechEp* 225; brácia ieltelmy poćielzeni/ z was/ w káżdey doległłci y vtrapieniu [in omni necessitate et tribulatione] nálzým przez wiárę wálżę *WujNT* 1.Thess 3/7; *PowodPr* 7.

W przen (2) : [Pan] Wyrwie z ieżiorá/ moich doległłci *GrabowSet* Q3, B3.

a. *Wady, nałogi, występki* (5) :

Wyrażenie: »przyrodzona doległość« (1): łmiáłłć [...] wykorzeniáiąc s człowieká przyrodzone doległłci /[...] iż [...] áni łobie kęs ieden wáżyć będzie [niebezpieczeństwo]. *Górndworz* Hh2v.

»doległłci serdeczne« (1): doległłci ferdeczne/ iż v niego [Pana] łą powáźnieyłze niźli doległłci zewnětrzne á widome *RejPos* 181.

Szeregi: »krewkości i doległłci« (2): [Bóg] wie y zna wśytkie krewkości y doległłci náłze *NiemObr* 45, 45.

»sprosności i doległłci« (1): Iż záwždy łprofności y doległłci náłze przed Pánem wyznawáć mamy. *LubPs* N6v marg.

a. *O doległłciách fizycznych; aegritudo cum vexatione corporis* Cn (9) : *RejPos* 181; máło mowiemy o ciełe y o doległłciách iego *RejZwierc* 127v; *SkarŻyw* 193.

Wyrażenie: »głodna doległłć« = *głód* (1): Spráwiedliwe łufzyłz [Boże] głodną doległłcią *RybGęłli* Bv.

Szeregi: »boleść a doległłć« (1): tak ciérpliwi byli [Lacedemończycy] yż żaden łnich nigdy niezawołał/ áni żadnego boleści á doległłci tak cięłkiey [!] znaku popokazał [!]. *KwiatKsiąż* N2v.

»choroby, niewczasy i doległłci« [szyk zmienny] (3): *KromRozm III* A7v; w ten czás kiedy náturá łzykowałá nam zdrowie/ [...] tegdy niewczáły/ choroby/ y doległłci/ werwály łe záráz zá nimi *Górndworz* I5, H8v.

»ułomek albo doległość« (1): żaden chory przez febry nie iest bo iako fercé albo płucá/ albo wątroba/ włomek albo doległość iáką znaczną przez fébry mieć może? *Oczko* 14.

2. *Niedostatek, brak, potrzeba (o instytucjach państwowych)* (15) : *Diar* 20; 28; [cesarz upominał króla, aby] wżytkim doległościom Rzełkim z rądą zgodną Ellektorow dopomagał wiernie *BielKron* 330v, 332; *RejZwierc* 188v.

Wyrażenie: »doległości koronne« [szyk 5 : 1] (6): Tedyż artykuły pospolitych doległości koronnych Krolowi i panom [posłowie] podali *Diar* 63; *DiarDop* 108; Mów z nim [z *Potworowski*] co o Koronnych/ dziwnych doległościach *RejZwierc* 73; *RejZwierc* 41, 186, [193].

Szeregi: »potrzeby i doległości« (1): Druga o mieyfcách Séymom Ípólnym Wálnym ták dla obiérania Królá [...] / iáko dla infzych potrzeb y doległości Ípólnych. *SarnStat* 1013.

»doległości i różnice« (1): [posłowie W. Ks. *Litewskiego*] wykłádáiąc lífty y Przywileie/ zmowy/ Ípíłki Ítáre/ [...] ktemu przekłádáiąc z obu Ítron około téy Vniiéy doległości y różnice Íwoié/ kto kiedy z téy Vniiéy wykraczał *SarnStat* 1005.

»doległości i ubliżenia« (1): [*delegaci mają sądzić*] infzych doległości y vbliżenia Íądów albo wrzędów Stároścích/ y ich Vrzędników/ około niewczynienia Íprawiedliwóści *SarnStat* 869.

»abo upadki abo doległości« (1): ábo ktoby rozważał rzeczy przyÍzłe/ ábo vpadki/ ábo doległości Koronne *RejZwierc* [193].

»doległości a wykroczenie« (1): [posłowie mówili: bracia naszy nie wierzą nam abyśmy WKM prosili] opowiedając ty wszytki doległości a wykroczenie z statutow *DiarDop* 107.

3. *Uprawnienie, należność* (1) :

Szereg: »prawo albo doległość« (1): Dotkni go [*papieża*] iedno w iákie práwo iego/ albo w iáką doległość iego/ vyrzyÍz líftow/ przywileiow/ boł rozmáithych/ klátew/ kthoremi Íie lepiej vbrał niżli w namocnieyÍzy páncierz *RejAp* 80.

Synonimy cf DOLEGLIWOŚĆ.

Cf DOLEGLIWOŚĆ